

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет прикладних наук (Литва)

Відземський університет прикладних наук (Латвія)

Університет «Aurel Vlaicu» в м. Арад (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Луцький національний технічний університет

Одеський національний економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2025 р.

Полтава
2025

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Економічна безпека – складна багатофакторна категорія, що характеризує здатність національної економіки до розширеного відтворення з метою задоволення на визначеному рівні потреб населення і держави; протистояння дестабілізаційній дії чинників, які створюють загрозу стійкому збалансованому розвитку країни; забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовій системі господарювання [2]. Рівень економічної безпеки підприємства визначається в процесі моніторингу її показників і передбачає виявлення таких умов і ситуацій, при яких потенційні ризики переростають у реальну загрозу для фінансової безпеки підприємства [4]. Також поняття фінансово-економічної безпеки досить точно визначено Варналієм З. С.: фінансово-економічна безпека – це результат комплексу складових, орієнтованих на усунення фінансово-економічних загроз функціонування та розвитку підприємства і забезпечення його фінансової стійкості й незалежності, високої конкурентоспроможності технологічного потенціалу, оптимальності та ефективності організаційної структури, правового захисту діяльності, захисту інформаційного середовища, комерційної таємниці, безпеки персоналу, капіталу, майна та комерційних інтересів [5].

Суб'єкти аграрного підприємництва функціонують в умовах підвищеного ризику. Насамперед це зумовлено сезонністю виробництва, обмеженістю земельних ресурсів, недостатньо розвиненою інфраструктурою аграрних ринків, значною залежністю від природно-кліматичних умов виробництва сільськогосподарської продукції [1, с. 16]. Економічна безпека в аграрному секторі охоплює різноманітні аспекти, які впливають на стабільність та зростання сільськогосподарських підприємств. До основних з них відносять: фінансова стабільність, ринкові умови, політичні та законодавчі умови, інноваційний та технологічний прогрес, екологічна безпека.

Під екологічною безпекою розуміють такий стан навколишнього середовища, за якого ймовірність заподіяння шкоди людським, природним і матеріальним ресурсам є мінімальною. Висока розораність сільськогосподарських угідь, порушення технологічних процесів та інтенсивна інтенсифікація виробництва посилюють антропогенний вплив на земельні ресурси, що призводить до їх деградації, зниження родючості ґрунтів і продуктивності угідь. Надмірне внесення мінеральних добрив і пестицидів спричиняє накопичення токсичних речовин у ґрунті та воді, погіршення якості продукції і забруднення довкілля, що підриває екологічну безпеку та загрожує здоров'ю людей і біорізноманіттю. Такі фактори, як інтенсифікація сільського господарства, надмірне використання мінеральних ресурсів та засобів захисту рослин, забруднення, хвороби, паразити, порушення технологій виробництва, зміни клімату чи природні катастрофи, впливають на здоров'я та родючість ґрунту, які є надважливими для ведення економічно безпечного сільськогосподарського бізнесу.

Фінансова стійкість аграрного підприємства є комплексною характеристикою якості управління фінансовими ресурсами, яка забезпечує підприємству можливість стабільно розвиватися і зберігати свою фінансову безпеку [4]. Фінансова стійкість підприємства залежить від наявних ресурсів та вмілого керування ними залежно від зовнішніх і внутрішніх факторів, які безпосередньо мають вплив на діяльність бізнесу, забезпечуючи можливість стабільно розвиватися і зберігати свою конкурентоздатність.

Загалом виділяють три основні чинники зовнішнього середовища: регіональний, національний та міжнародний. Також розрізняють фактори зовнішнього впливу на прямі та непрямі.

Безпека ринкових умов в аграрному секторі є критичним фактором для забезпечення сталого розвитку сільського господарства та добробуту фермерів. Ринкова складова економічної безпеки відіграє ключову роль, оскільки забезпечує узгодженість внутрішніх можливостей підприємства з умовами ринкового середовища та захищає від стратегічних помилок, недоліків у збутовій політиці, низької конкурентоспроможності та неефективного ціноутворення [1, с. 17]. До ключових аспектів безпеки ринкових умов в аграрному бізнесі відносять: прозорість ринку, регулятивне середовище, фінансова підтримка, контроль ризиків, інфраструктура ринку, інновації та технології, відповідність трендам.

Безпека політичних та законодавчих умов в аграрному секторі є ключовим аспектом для стабільності та зростання цього важливого сектора економіки України. Політична підтримка та адекватне законодавство можуть сприяти розвитку сільського господарства, створенню сприятливих умов для фермерів та захисту їхніх інтересів. Якщо умови вигідні для фермерів, галузь процвітатиме. Якщо уряд має чітко визначені трудові закони, які запобігають дискримінації працівників і гарантують мінімальну заробітну плату для робітників, більше людей будуть зацікавлені інвестувати в аграрний сектор [3]. Політика сталого розвитку сільського господарства – зокрема екологічні програми та природоохоронні ініціативи – є ключовою для довгострокової стабільності галузі. Обмеження на експорт продукції, як-от добрив, можуть негативно вплинути на аграрний сектор. Його розвиток залежить від політичної стабільності, ефективного законодавства, державної підтримки та участі в міжнародних угодах. Правова безпека підприємств визначає рівень захисту економічних інтересів від ризиків. Земельне законодавство, що підтримує фермерів, сприяє процвітанню галузі, тоді як надмірне оподаткування землевласників може стримувати її розвиток. Усі ці чинники формують сприятливе середовище для фермерської діяльності та зростання продуктивності.

Інновації та технологічний розвиток є ключовими для економічної безпеки аграрного сектору, оскільки підвищують ефективність, продуктивність і стійкість сільського господарства. Серед найважливіших напрямів сьогодні – автоматизація та роботизація, Інтернет речей, безпілотні літальні апарати та супутниковий моніторинг, штучний інтелект і великі дані, блокчейн і біотехнології; їхнє впровадження оптимізує виробничі процеси, знижує витрати, покращує управління ризиками та зміцнює конкурентоспроможність галузі.

Економічна безпека в аграрному бізнесі означає здатність підприємства забезпечити стабільність та стійкість свого фінансового стану і конкурентоздатність на ринку в умовах різноманітних зовнішніх та внутрішніх викликів, ризиків та загроз.

Література

1. Васильців Т. Г. Економічна безпека аграрного сектору: сучасні виклики та перспективи. Економіка України. 2019. № 6. С. 14–20. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/14.pdf.
2. Енциклопедія сучасної України. Київ. URL: <https://esu.com.ua/article-18765>.
3. PESTLE Analysis of the Agriculture Industry. URL: <https://pestleanalysis.com/pestle-analysis-of-the-agriculture-industry/>.
4. Публікації економічних досліджень. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/1420/1196?form=MG0AV3>.
5. Економічна безпека: навч. посіб. / За ред. З. С. Варналія. Київ: Знання, 2009. 647 с.